

nationale ombudsman

Rapport

Zorgvuldigheid, controleerbaarheid, neutraliteit

Een onderzoek naar de gang van zaken tijdens het politieonderzoek in een zedenzaak en de daaropvolgende interne klachtbehandeling

Oordeel

Op basis van het onderzoek acht de Nationale ombudsman de klachten over de politie-eenheid Den Haag, de klachtencommissie van de politie-eenheid Den Haag en het Openbaar Ministerie deels gegrond

Inhoudsopgave

Inleiding	3
De 'Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik'	3
Achtergrond	4
Hoe verliep de interne klachtbehandeling bij de politie?	5
Wat brengt verzoeker naar voren?	7
Hoe reageerde de politiechef op de opening?	8
Hoe reageerde de voorzitter van de klachtencommissie op de opening?	9
Hoe reageerde het College van procureurs-generaal op de opening?	10
Bevindingen op basis van de stukken uit het politiedossier	10
Bevindingen m.b.t. de rapportage en verklaringen van de forensisch arts en het NFI	12
De verklaringen van de betrokken zedenrechercheurs	13
Opmerkingen naar aanleiding van het verslag van bevindingen.....	17
Wat is het oordeel van de Nationale ombudsman?	18
Conclusie.....	22

Inleiding

De titel van dit rapport is ontleend aan De 'Aanwijzing opsporing en vervolging seksueel misbruik' van het College van procureurs-generaal. In deze Aanwijzing staat op welke manier de politie onderzoek zou moeten doen in zedenzaken, namelijk op een zorgvuldige, controleerbare en neutrale manier. Dat is niet altijd gemakkelijk en ook niet altijd vanzelfsprekend, zoals uit dit rapport zal blijken.

De Nationale ombudsman heeft onderzoek gedaan op basis van de volgende klachtschrijving:

Verzoeker klaagt erover [1] dat de politie-eenheid Den Haag en/of het Openbaar Ministerie tijdens het politie-onderzoek waarin hij verdachte was de richtlijnen in de toen geldende *Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik* niet hebben nageleefd.

Ook klaagt hij erover [2] dat de politie-eenheid Den Haag gedurende het onderzoek onjuiste verklaringen heeft afgelegd en [3] hem tijdens zijn verhoor onheus heeft bejegend.

Tot slot onderzoekt de Nationale ombudsman [4] of verzoekers klacht tijdens de interne klachtbehandeling door de politie voldoende is onderzocht.

De advocaat van verzoeker heeft de drie eerstgenoemde klachtpunten met zoveel woorden naar voren gebracht in zijn verzoekschrift van 2 december 2017 aan de Nationale ombudsman. Het laatste klachtpunt heeft de ombudsman ambtshalve toegevoegd.

De verdenking van seksueel misbruik die tegenover verzoeker bestond, heeft uiteindelijk niet geleid tot een vervolging. De zaak is geseponeerd door het Openbaar Ministerie (OM), primair omdat er onvoldoende (overtuigend) bewijs tegen verzoeker was. In dit rapport komt niet de vraag aan de orde of de verdenking van seksueel misbruik tegen verzoeker op goede gronden geseponeerd is. Het rapport gaat over de gang van zaken tijdens het opsporingsonderzoek dat voorafging aan het sepot. En over de klachtbehandeling door de politie en de onafhankelijke klachtencommissie.

Het rapport is als volgt opgebouwd. Eerst brengen we de 'Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik' voor het voetlicht en vatten we de kernboodschap hiervan samen. Vervolgens geven we de achtergrond van de casus waar dit rapport om draait. Daarna belichten we de behandeling van de klacht door de politie en de onafhankelijke klachtencommissie en hetgeen verzoeker in reactie daarop bij de ombudsman naar voren brengt.

In het middenstuk komen de bevindingen aan de orde die de Nationale ombudsman tijdens zijn onderzoek heeft gedaan. Allereerst betreft dat de reacties van de betrokken instanties op de opening van het onderzoek door de ombudsman. Voorts zijn dat bevindingen die zijn gedaan door:

- het bestuderen van de politiestukken;
- het beluisteren van een verhoor van verzoeker;
- het bestuderen van rapportage van een forensisch arts;
- het stellen van schriftelijke vragen aan deze forensisch arts;
- het horen van de betrokken zedenrechercheurs.

Het rapport sluit af met het oordeel en de conclusie van de Nationale ombudsman, op basis van de klachtschrijving en de bevindingen.

De 'Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik'

In de 'Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik' van het College van procureurs-generaal¹ (hierna: 'de Aanwijzing') staat - zoals hierboven al opgemerkt - op welke manier de politie te werk moet gaan in strafrechtelijke onderzoeken rond (vermeend) seksueel misbruik. De Aanwijzing gold ten tijde van het onderzoek

¹ Raadpleegbaar via: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0029026/2011-01-01>
201737065

waar dit rapport over gaat, maar is per 1 mei 2016 vervallen en vervangen door de 'Aanwijzing zeden'. Waar in dit rapport wordt gerefereerd aan 'de Aanwijzing' wordt bedoeld op de Aanwijzing die gold tot 1 mei 2016, tenzij anders vermeld.

De Aanwijzing begint met de opmerking dat daarin de nadruk wordt gelegd op waarheidsvinding en een professionele bejegening van aangevers en andere betrokkenen bij zedenzaken. 'Door een objectieve kijk met professionele distantie kan de aangever van zedenmisdrijven worden gezien als een belangrijke getuige en een mogelijke drager van waardevolle sporen, waarbij men open blijft staan voor het feit, dat een aangifte ook onjuist (hetzij bewust ['valse aangifte'], hetzij onbewust) kan zijn', aldus de Aanwijzing.

De opsporing in een zaak rond vermeend seksueel misbruik begint altijd met een informatief gesprek met de aangever, tenzij dit vanwege een acute situatie niet mogelijk is. Dit gesprek wordt gevoerd door twee opsporingsambtenaren waarvan minimaal één bevoegd zedenrechercheur moet zijn. Over het informatieve gesprek: 'Zorgvuldigheid, controleerbaarheid en neutraliteit zijn geboden. Het gesprek wordt auditief geregistreerd en in een proces-verbaal vastgelegd. [...] Tijdens het informatieve gesprek dienen de onderwerpen genoemd in bijlage 2 aan de orde te komen.' Bijlage 2 bevat een stevige lijst gespreksonderwerpen, waaronder uitleg over het proces van een politieonderzoek, de gevolgen van het doen van aangifte, de mogelijk kritische vragen die aan de aangever gesteld kunnen worden en de consequenties van een valse aangifte.

De Aanwijzing schrijft verder voor dat bij het inhoudelijke deel van het informatieve gesprek alleen in uitzonderlijke gevallen en met toestemming van de officier van justitie een vertrouwenspersoon aanwezig mag zijn, om redenen van neutraliteit en objectiviteit. Na het informatieve gesprek krijgt de aangever in principe bedenktijd voordat aangifte kan worden gedaan. Wordt er vervolgens aangifte gedaan, dan begint daadwerkelijk het strafrechtelijk onderzoek.

In de 'Aanwijzing Zeden' die geldt sinds 1 mei 2016, zijn de voorschriften rond het informatieve gesprek wat minder specifiek. Niet langer staat dwingend voorgeschreven dat het informatieve gesprek auditief geregistreerd moet worden en ook de opsomming van hetgeen aan de orde moet komen is vervallen. Wel staat erin dat het informatieve gesprek mede dient om de melder te informeren over de gevolgen van het doen van aangifte. Ook de 'Aanwijzing Zeden' schrijft in algemene zin 'uiterste zorgvuldigheid' voor tijdens onderzoek en vervolging.

Achtergrond

Verzoeker is van juni 2011 tot 30 januari 2015 verdachte geweest van seksueel misbruik van zijn minderjarige zoontje. Het jongetje (geboren in 2003) zou door verzoeker meermaals misbruikt zijn in de periode tussen 1 juni 2007 en 22 mei 2011. De ex-vrouw van verzoeker (hierna: aangeefster) meldde haar vermoedens omtrent het misbruik op 26 mei 2011 in een telefoongesprek aan de politie Den Haag. Zij werd uitgenodigd voor een informatief gesprek met twee zedenrechercheurs op 30 mei 2011. Op 30 mei 2011 vond tevens forensisch-medisch onderzoek bij het jongetje plaats door een forensisch arts in een forensische polikliniek in Utrecht. Dit onderzoek moest op korte termijn plaatsvinden in verband met het veiligstellen van mogelijke sporen van misbruik.

De bij de zaak betrokken zedenrechercheurs gingen naar de polikliniek om aangeefster en haar zoontje daar te begeleiden. Eerst zou het forensisch onderzoek plaatsvinden en daarna het informatieve gesprek. Vóór het onderzoek sprak de forensisch arts echter al met de aangeefster, in aanwezigheid van de zedenrechercheurs. Aangeefster vertelde de arts uitgebreid over haar verdenkingen van seksueel misbruik van haar zoontje door verzoeker. Na dit gesprek zagen de zedenrechercheurs er geen meerwaarde in om die middag nog een formeel informatief gesprek te voeren. De zedenrechercheurs legden schriftelijk verslag van het gesprek tussen de aangeefster en de forensisch arts en merkten dit gesprek aan als informatief gesprek.

Tijdens het forensisch onderzoek bij het jongetje waren de twee zedenrechercheurs achter een gordijn aanwezig, met toestemming van de forensisch arts en aangeefster. Zij konden horen wat er werd gezegd. In hun proces-verbaal legden de zedenrechercheurs nadien vast dat zij hadden gehoord dat het jongetje tijdens inwendig anaal

onderzoek door de forensisch arts huilde en zei dat 'dit net zo voelde als toen papa bij hem naar binnen ging'.

De forensisch arts concludeerde in haar rapport dat sprake was van 'oppervlakkige huidbeschadigingen', die aspecifiek waren, maar wel ondersteunend zouden kunnen zijn voor de door aangeefster geschetste toedracht, te weten seksueel misbruik. De betrokken agenten schreven op basis hiervan in hun proces-verbaal als antwoord op de vraag 'Zijn er sporen?': 'Ja'.

Na de in de Aanwijzing voorgeschreven bedenktijd deed aangeefster op 5 juni 2011 formeel aangifte van seksueel misbruik van haar zoontje door verzoeker. Aangeefster vertelde daarbij dat zij sinds 2007 was gescheiden van verzoeker en dat er een omgangsregeling van kracht was. De kinderen waren om de week van vrijdagmiddag tot zondagavond bij hun vader. Tijdens die periodes zou het misbruik met name hebben plaatsgevonden. De politie zette na de aangifte het onderzoek voort. Verzoeker werd verdacht van het meermaals plegen van ontucht in de periode tussen 1 juni 2007 en 22 mei 2011.

Op 10 oktober 2011 kwam verzoeker in gezelschap van zijn advocaat naar het politiebureau voor verhoor. Na zijn aankomst werd hij aangehouden en in verzekering gesteld. Verzoeker werd verhoord op 10 en 11 oktober 2011. Zijn advocaat kon het verhoor via een videoverbinding in een andere ruimte volgen. Na het verhoor op 11 oktober werd verzoeker weer heengezonden. Op 25 oktober 2011 heeft de politie het onderzoek afgesloten en het dossier verstuurd aan de officier van justitie. Eind november en begin december 2012 heeft de rechter-commissaris getuigen gehoord, waaronder de forensisch arts. Op 30 januari 2015 is de zaak uiteindelijk geseponeerd door het Openbaar Ministerie wegens onvoldoende wettig en overtuigend bewijs en wegens het verstrijken van de redelijke termijn.

Hoe verliep de interne klachtbehandeling bij de politie?

Informele fase interne klachtbehandeling

De eerste klachtbrief van verzoeker aan de politie dateert van december 2011. De klacht werd aanvankelijk opgeschort in verband met het nog lopende strafrechtelijk onderzoek jegens verzoeker. Na het sepot van de strafzaak diende verzoeker de klacht opnieuw in.

De klachtbehandelaar nam daarop contact op met de advocaat, omdat zij de klacht op een aantal punten onvoldoende specifiek vond. In een e-mail lichtte de advocaat de klacht nader toe. Duidelijk werd dat de klacht ging om een viertal punten, waaronder [1] het niet-opvolgen van de Aanwijzing, [2] bepaalde verklaringen van de betrokken zedenrechercheurs in het politiedossier en [3] de bejegening van verzoeker tijdens zijn verhoor.²

De klachtbehandelaar achtte deze aanvullende toelichting voldoende om de klacht verder te behandelen, al bleef voor de politie onduidelijk op welk moment van het verhoor verzoeker onder ongeoorloofde druk zou zijn gezet, omdat de advocaat dit niet specifiek aan kon geven. De klachtbehandelaar heeft vervolgens de betrokken zedenrechercheurs gehoord. Op basis van de verklaringen van de zedenrechercheurs zag de klachtbehandelaar geen reden voor verder onderzoek.

Formele fase interne klachtbehandeling

Omdat verzoeker zich niet kon vinden in de uitkomst van de informele klachtbehandeling, legde hij zijn klacht voor aan de onafhankelijke klachtencommissie van de politie Den Haag. Er vond op 24 november 2015 een hoorzitting plaats. Tijdens deze hoorzitting waren de betrokken zedenrechercheurs aanwezig en legden zij opnieuw een verklaring af.

Uit de verklaringen van de zedenrechercheurs tijdens de informele klachtbehandeling en bij de klachtencommissie komt het volgende naar voren.

² Het vierde punt betrof het moment waarop verzoeker naar huis mocht na zijn tweede verhoor. Dit klachtpunt onderzoekt de Nationale ombudsman niet.

Ten aanzien van [1] het niet-opvolgen van de Aanwijzing

- Het gesprek tussen aangeefster en de forensisch arts voorafgaand aan het lichamenlijk onderzoek bij het jongetje is achteraf als informatief gesprek aangemerkt. Van een formeel informatief gesprek is afgezien omdat aangeefster in het gesprek met de arts al zo uitgebreid had verklaard. Tegen deze werkwijze heeft de officier van justitie geen bezwaar gemaakt;
- Het voorbereidend gesprek van de verpleegkundige met het kind is wél auditief opgenomen en maakt deel uit van het medisch dossier;
- Na het gesprek met de arts hebben de zedenrechercheurs de aangeefster nog nadere informatie verstrekt en uitgelegd wat de gang van zaken is rond het doen van aangifte en het politieonderzoek. Zij erkennen dat dit echter niet met zoveel woorden blijkt uit het verslag van het informatieve gesprek;
- Het verloop van het informatieve gesprek is vastgelegd in een verslag en dus controleerbaar;
- Er waren in de kliniek geen professionele mogelijkheden om het informatieve gesprek auditief te registreren.

Ten aanzien van [2] hun verklaringen in het politiedossier

- Het jongetje vertelde op 30 mei 2011 over handelingen van zijn vader waarvan de zedenrechercheurs schrokken. Volgens hen heeft de arts gezegd dat zij tijdens het forensisch onderzoek bij het jongetje oppervlakkige beschadigingen aantrof die zouden kunnen wijzen in de richting van seksueel misbruik. Voor hen was dit een opsporingsindicatie. De opmerkingen van de forensisch arts werden door hen opgenomen in het dossier, omdat de 'haarscheurtjes' die de arts had gezien werden beschouwd als een spoor. Pas later kwam het Nederlands Forensisch Instituut (NFI) met een andere lezing van de bevindingen van de forensisch arts;
- Beide zedenrechercheurs spreken in hun verklaring tegenover de klachtbehandelaar over beschadigingen die aan het licht zouden zijn gekomen tijdens het inwendige lichamenlijk onderzoek bij het jongetje.

Ten aanzien van [3] de bejegening van verzoeker tijdens het verhoor

- De rechercheurs geven aan tijdens het verhoor geïrriteerd te zijn geraakt, toen verzoeker weigerde een document te ondertekenen waarmee geregeld kon worden dat zijn zoon psychische hulp zou krijgen. Verzoeker wilde hierover eerst overleggen met zijn advocaat. De zedenrechercheurs begrepen dat niet en werden daar boos over. Het verzoek om overleg werd ook niet ingewilligd;
- De andere rechercheur merkt op dat ze zich kan voorstellen dat het verhoor als pittig en confronterend is ervaren door verzoeker;
- De zedenrechercheurs stellen dat de advocaat de mogelijkheid had tot ingrijpen tijdens het verhoor.

Het oordeel op advies van de klachtencommissie

Op 29 november 2016, ruim een jaar na de hoorzitting, bracht de klachtencommissie haar advies uit. Dit was kort nadat de Nationale ombudsman had aangedrongen op een spoedige afhandeling. De interne klachtbehandeling bij de politie-eenheid Den Haag werd afgerond met een beslissing van de politiechef van 12 december 2016. Hij volgde het advies van de klachtencommissie en besliste als volgt:

- Het klachtonderdeel wat betreft het niet-opvolgen van de Aanwijzing was niet gegrond;
- Het klachtonderdeel wat betreft onjuiste verklaringen van de betrokken zedenrechercheurs in het politiedossier leidde niet tot een oordeel;
- Het klachtonderdeel wat betreft het verhoor van verzoeker was niet gegrond.

Voor de motivering van zijn oordeel verwees de politiechef naar het advies van de klachtencommissie. Daarin staat het volgende:

Ten aanzien van [1] het niet-opvolgen van de Aanwijzing

De commissie stelt geen redenen te hebben om te twifelen aan de verklaringen van de betrokken rechercheurs over hun handelswijze. Zij lieten het formele informatief gesprek dat gepland stond op 30 mei 2011 vervallen, omdat aangeefster eerder die dag al uitgebreid haar verhaal had gedaan. Daarom vonden zij dat een formeel informatief gesprek geen meerwaarde meer had. De officier van justitie accordeerde die handelswijze, stelt de commissie. De Aanwijzing schrijft voor dat het informatieve gesprek *in beginsel* audiovisueel behoort te worden geregistreerd, aldus de commissie. In dit geval werd de verklaring opgenomen in een ambtsedig opgemaakt proces-verbaal en de zedenrechercheurs namen deze op in het strafdossier, 'toen bleek dat de forensische kliniek niet beschikte over opnameapparatuur'. De commissie concludeert geen aanwijzingen te hebben dat de zedenrechercheurs niet de in de Aanwijzing voorgeschreven zorgvuldigheid, controleerbaarheid en neutraliteit in acht hebben genomen.

Ten aanzien van [2] de verklaringen van de zedenrechercheurs in het politiedossier

De commissie stelt dat de advocaat van verzoeker niet voldoende duidelijk heeft gemaakt op welke punten de verklaringen van de zedenrechercheurs in de processen-verbaal informatie zouden bevatten die strijdig is met de verklaringen van de forensisch arts. De commissie beschikte bovendien zelf niet over het rapport van de arts en ook niet over de door haar ten overstaan van de rechter-commissaris afgelegde verklaringen. De commissie beschikte ook niet over de bevindingen van de zedenrechercheurs waar verzoeker over klaagt. Daarom concludeert de commissie onvoldoende informatie te hebben om het klachtonderdeel te toetsen en geeft zij geen oordeel.

Ten aanzien van [3] de bejegening tijdens het verhoor

Volgens de commissie woonde de advocaat van verzoeker de verhoren bij en kon hij die dus volgen. Ook mocht hij voor aanvang van het verhoor opmerkingen maken en vragen stellen. Ook tijdens het verhoor mocht hij ingrijpen bij eventuele overtreding van het pressieverbod, of vragen om een pauze om te kunnen overleggen met zijn cliënt. De commissie vindt dat de advocaat voldoende gelegenheid had tijdens de verhoren om de verhoorders te wijzen op volgens hem onbehoorlijke pressie, provocatie, et cetera. De commissie stelt in het klachtdossier geen aanwijzing te hebben aangetroffen dat de advocaat de verhoorders heeft aangesproken op hun optreden. Bovendien heeft hij bij het formuleren van de klacht naar het oordeel van de commissie verzuimd duidelijk aan te geven op welke momenten de verhoorders onbehoorlijk gedrag zouden hebben vertoond. De commissie kon daardoor niet gericht de opnamen van het verhoor beluisteren en bekijken. De commissie ziet dan ook geen aanleiding om de stelling te volgen dat er sprake was van een onbehoorlijke manier van verhoren en acht de klacht dus ongegrond.

Wat brengt verzoeker naar voren?

Verzoeker stelt dat hij uiteindelijk weliswaar niet vervolgd is voor seksueel misbruik van zijn zoon, maar dat hij ernstig onder de zaak te lijden heeft gehad en nog steeds heeft. Hij heeft last van nachtmerries, is chronisch vermoeid en terneergeslagen, heeft maagproblemen die hij toeschrijft aan langdurige stress, is bang voor de politie en heeft concentratieproblemen op zijn werk. Bovendien heeft hij sinds mei 2011 zijn beide kinderen niet meer gezien. Verzoeker is lang in onzekerheid geweest over de uitkomst van het politieonderzoek, dat begon in mei 2011. Op 20 augustus 2013 zijn de laatste onderzoekshandelingen verricht. Op 30 januari 2015 kreeg verzoeker uiteindelijk pas bericht dat de zaak geseponeerd was. Door zijn klacht in te dienen bij de Nationale ombudsman hoopt hij de erkenning te krijgen die hij, naar zijn idee, niet gekregen heeft tijdens de klachtbehandeling door de politie en de klachtencommissie. Ook wil hij graag dat de politie leert van de fouten die, in zijn ogen, gemaakt zijn.

Ten aanzien van [1] het niet-opvolgen van de Aanwijzing

Verzoeker klaagt er in de eerste plaats over dat de Aanwijzing niet opgevolgd is, aangezien er niet op de voorgeschreven wijze een informatief gesprek is gevoerd met de aangeefster. Hiermee is volgens hem niet de vereiste zorgvuldigheid, controleerbaarheid en neutraliteit in acht genomen. Het gesprek dat door de politie als informatief gesprek is aangemerkt, is volgens verzoeker niet op de juiste wijze geregistreerd met een auditieve opname. Verzoeker vindt voorts dat uit het verslag niet blijkt dat de inhoud van dat gesprek past bij hetgeen volgens

de Aanwijzing aan de orde moet komen in het informatieve gesprek. Zo blijkt bijvoorbeeld niet dat de aangeefster verteld is wat de gevolgen zijn van het doen van een valse aangifte, of dat de zedenrechercheurs haar kritische vragen hebben gesteld. Ook stelt verzoeker vraagtekens bij de aanwezigheid van de forensisch arts bij dit gesprek. Volgens de Aanwijzing mag een vertrouwenspersoon in principe niet aanwezig zijn bij het inhoudelijke gedeelte van het informatieve gesprek, om redenen van neutraliteit en objectiviteit. Verzoeker vindt dat dat dan ook geldt voor een forensisch arts. Dat de officier van justitie de door de politie gevolgde werkwijze zou hebben geaccordeerd, maakt deze werkwijze nog niet acceptabel, vindt verzoeker.

Ten aanzien van [2] hetgeen door de politie is vastgelegd in het dossier

Verzoeker heeft het gevoel dat hij tijdens het onderzoek door de politie vanaf het eerste moment als schuldig werd beschouwd. Hij heeft het idee dat deze houding tot uiting komt in het feit dat de betrokken zedenrechercheurs in het proces-verbaal opnamen dat er sporen (van misbruik) waren aangetroffen bij zijn zoon. Dat, terwijl de forensisch arts volgens hem in feite géén sporen van misbruik heeft aangetroffen. De forensisch arts schreef in haar rapport dat er sprake was van 'oppervlakkige beschadigingen' die specifiek waren en *mogelijk* te maken konden hebben met misbruik, maar niet dat sprake was van 'haarscheurtjes', zoals de zedenrechercheurs hebben geschreven in het proces-verbaal. De politie had de aanwezigheid en betekenis van de 'beschadigingen' rond de anus volgens de advocaat in elk geval eerst nader moeten onderzoeken, voordat gesteld kon worden dat er sporen van misbruik waren. In dit kader wijst verzoeker er voorts op dat een deskundige van het NFI nadien nadrukkelijk heeft gesteld dat er geen sporen waren die wezen op misbruik.

Verzoeker klaagt er verder over dat de zedenrechercheurs in het dossier hebben vastgelegd dat het jongetje huilde tijdens inwendig anaal medisch-forensisch onderzoek en zei 'dat dit net zo voelde als toen papa bij hem naar binnen ging'. Volgens verzoeker is dit strijdig met hetgeen de forensisch arts verklaard heeft over het verloop van het onderzoek.

Het verbaast verzoeker dat de politiechef en de klachtencommissie zich hebben onthouden van een oordeel met betrekking tot dit klachtpunt, omdat de benodigde documenten niet voor handen zouden zijn. Verzoeker merkt op dat het rapport van de forensisch arts onderdeel uitmaakt van het politiedossier waarover de klachtencommissie zou hebben moeten beschikken. Bovendien had de klachtencommissie om eventueel ontbrekende stukken kunnen vragen, te meer nu er nog meer dan een jaar tijd is verstreken tussen de hoorzitting en het advies.

Ten aanzien van [3] de bejegening tijdens het verhoor

Tot slot klaagt verzoeker erover dat de politie hem onder ontoelaatbare psychische druk zette tijdens zijn verhoor. Hij meent dat de klachtencommissie in haar advies een verkeerd beeld geeft van de situatie. De advocaat bevond zich in een andere ruimte en kon dus geen opmerkingen maken gedurende het verhoor. De advocaat geeft aan dat hij de officier van justitie heeft gebeld toen hij tijdens het verhoor vond dat verzoeker onbehoorlijk werd bejegend. De officier heeft hierop volgens hem de verhorende zedenrechercheurs gebeld. De klachtencommissie gaat hieraan voorbij. Verzoeker wijst erop dat de zedenrechercheurs tijdens de hoorzitting bij de klachtencommissie zelf ook hebben verklaard boos te zijn geworden op verzoeker toen hij een toestemmingsformulier voor psychische hulp voor zijn zoon niet wilde ondertekenen. Verzoeker stelt dat een van de zedenrechercheurs tegen hem heeft geschreeuwd. Daarbij zei ze dingen in de trant van: 'Wat voor een vader ben je?! Je zoon heeft hulp nodig en je wilt dit formulier om daarvoor toestemming te geven niet tekenen, omdat je wilt overleggen met je advocaat?!' Volgens verzoeker ging dit zo een tijd lang door en werd hij aldus onbehoorlijk bejegend.

De advocaat zegt ter ondersteuning van de klacht diverse malen om de opnames van de verhoren te hebben gevraagd, maar deze nooit te hebben ontvangen.

Hoe reageerde de politiechef op de opening?

Na de opening van het onderzoek door de ombudsman reageert de politiechef van de eenheid Den Haag op door de ombudsman gestelde vragen.

De politiechef stelt zich op het standpunt dat de officier van justitie een eigen afweging heeft gemaakt in de keuze om het gesprek met de aangeefster als informatief gesprek op te vatten en te accepteren dat dit gesprek niet auditief geregistreerd was. De officier heeft dat standpunt ingenomen nadat de betrokken zedenrechercheurs de situatie hadden voorgelegd. De verantwoordelijkheid van de politie gaat in de ogen van de politiechef niet zover dat daaronder valt de wijze waarop de discretionaire bevoegdheden van het OM worden uitgeoefend. De officier van justitie heeft geaccepteerd dat het gesprek alleen schriftelijk was vastgelegd en achtte de controleerbaarheid daarmee kennelijk voldoende gewaarborgd. Ook accepteerde de officier van justitie dat het gesprek had plaatsgevonden in een forensische kliniek en in aanwezigheid van de forensisch arts.

Ten aanzien van het klachtpunt betreffende de onjuiste verklaringen van de zedenrechercheurs, heeft de ombudsman de politiechef gevraagd of hem bekend is waarom de klachtencommissie de ontbrekende stukken niet heeft opgevraagd. De politiechef stelt hierop dat de klachtencommissie geen uitspraken doet over medische aangelegenheden. De interpretatie van medische gegevens is aan de forensisch arts en de weging van diens uitspraken is aan de officier van justitie en/of de rechter-commissaris, aldus de politiechef.

De politiechef is van mening dat de klacht voldoende is onderzocht, voor zover de situatie waarbinnen het onderzoek naar de klacht plaatsvond het toeliet. Hij wijst erop dat het niet mogelijk bleek een gesprek te plannen met verzoeker of zijn advocaat en dat de klacht ook anderszins onvoldoende duidelijk werd gemaakt. De advocaat was bijvoorbeeld niet duidelijk over de momenten tijdens het verhoor waar verzoeker onder ongeoorloofde druk zou zijn gezet of onbehoorlijk zou zijn bejegend.

De politiechef geeft wat betreft het klachtpunt over het verhoor verder aan dat het de klachtencommissie niet duidelijk is wat de reden is dat de advocaat de officier van justitie belde tijdens het verhoor, in plaats van contact te zoeken met de verhorende zedenrechercheurs.

Hoe reageerde de voorzitter van de klachtencommissie op de opening?

De ombudsman vroeg ook de voorzitter van de klachtencommissie van de politie Den Haag te reageren op de klacht. Bovendien stelde de ombudsman hem een vijftal vragen over de werkwijze van de klachtencommissie in het algemeen en in dit specifieke geval. Uit de reactie van de voorzitter van de klachtencommissie komt kort gezegd het volgende naar voren:

- De klachtencommissie krijgt van de klachtbehandelaar een dossier aangereikt en neemt ook kennis van stukken die verzoeker eventueel stuurt of tijdens de hoorzitting inbrengt. In het algemeen maken processen-verbaal, mutaties en andere stukken die horen bij het strafrechtelijk onderzoek geen deel uit van het dossier dat de klachtencommissie ontvangt;
- De klachtencommissie kan stukken zelf opvragen als zij daar reden toe ziet, maar meestal doet zij dat alleen op verzoek van verzoeker. Het door de klachtbehandelaar samengestelde dossier is in beginsel de basis voor het advies van de klachtencommissie, naast wat ter zitting naar voren komt;
- In deze zaak heeft de klachtencommissie ervoor gekozen om het rapport van de arts en de door haar tegenover de rechter-commissaris afgelegde verklaringen niet op te vragen, omdat verzoeker en zijn advocaat niet duidelijk wilden maken op welke punten de verklaringen precies uiteen zouden lopen. Daarnaast kan de commissie geen advies geven over verklaringen van een arts en kleefden er aspecten van privacybescherming aan de bedoelde stukken;
- De commissie is niet op het verzoek van verzoeker ingegaan om de gehele opnamen van de verhoren af te luisteren, nu verzoeker niet specifiek aangaf op welke momenten het verhoor onbehoorlijk zou zijn geweest. Het gehele verhoor beluisteren zou negen uur hebben gekost. De processen-verbaal van de verhoren maakten geen deel uit van het dossier dat de commissie ter beschikking had.

Hoe reageerde het College van procureurs-generaal op de opening?

Namens het OM reageerde het College van procureurs-generaal op de opening van het onderzoek door de ombudsman. Het College laat weten dat de officier van justitie die destijds bij de zaak betrokken was zich desgevraagd niet meer kan herinneren hoe een en ander is gelopen en of zij akkoord is gegaan met het verzoek van de politie om van de destijds geldende Aanwijzing af te wijken. In het algemeen merkt het College op dat het informatieve gesprek ten behoeve van de meld(st)er wordt gevoerd. Het College noemt een tweeledig doel: het slachtoffer wordt geïnformeerd over het vervolgtraject en de politie krijgt informatie, waardoor zij een grove inschatting kan maken van wat er speelt. Het College acht het informatieve gesprek in deze zaak voldoende controleerbaar, nu de twee zedenrechercheurs daarvan gezamenlijk op ambtseed verslag hebben gelegd.

Verder brengt het College naar voren dat in de destijds geldende Aanwijzing niets stond over de locatie waarop het gesprek moest worden gevoerd en dat uit het proces-verbaal van het gesprek valt af te leiden dat de aanwezigheid van de forensisch arts geen rol heeft gespeeld of invloed heeft gehad op het gesprek. Het College stelt wel vast dat het gesprek niet auditief is vastgelegd, hoewel de Aanwijzing dit voorschreef. Op dit punt acht het College de klacht van verzoeker dan ook gegrond.

Wat betreft het verloop van het verhoor kan het College geen informatie geven, omdat de betrokken officier van justitie zich niet meer kan herinneren of de advocaat van verzoeker haar gebeld heeft tijdens het verhoor. De stukken in het bij het OM berustende dossier bieden ook geen aanknopingspunten om dit op te helderen.

Bevindingen op basis van de stukken uit het politiedossier

Ten aanzien van [1] het niet-opvolgen van de Aanwijzing

In het relaas proces-verbaal staat het opgenomen: 'Op maandag 30 mei 2011 te 14.00 uur vond er een gesprek plaats tussen de forensisch arts [X], de meldster [X] en de gecertificeerde zedenrechercheurs [X] en [X]. In dit gesprek verklaarde meldster [X] uitgebreid wat haar zoon [X] tegen haar had verteld over het seksueel misbruik gepleegd door de vader van haar zoon [X]. Dit gesprek zal derhalve als informatief gesprek worden beschouwd. Het gesprek is echter niet auditief opgenomen.'

Even verderop staat: 'Na dit gesprek hebben wij verbalisanten [X] en [X] haar [aangeefster] de mogelijkheden van de politie uitgelegd en haar de zogenaamde zedenfolder uitgereikt.'

Van het gesprek dat achteraf is aangemerkt als informatief gesprek is door de betrokken zedenrechercheurs verslag gelegd. Dit verslag maakt ook deel uit van het politiedossier. Het verslag bevat in feite alleen een uitgebreide weerslag van de verklaring van de aangeefster. Uit het verslag blijkt niet dat de zedenrechercheurs de aangeefster hebben voorgelicht over de procedure of vragen hebben gesteld.

Ten aanzien van [2] de verklaringen van de zedenrechercheurs in het politiedossier

Over het lichamelijk onderzoek staat in het relaas proces-verbaal dat dit daadwerkelijk plaatsvond op 30 mei 2011 om 12.30 uur. De betrokken zedenrechercheurs zaten achter een gordijn gedurende het onderzoek. Over het onderzoek staat het volgende: 'Toen het inwendige anale onderzoek plaatsvond hoorden wij, verbalisanten, het slachtoffer huilen en zeggen dat dit net zo voelde als toen papa bij hem naar binnen ging. Van dit onderzoek is een rapport opgemaakt, waarin onder andere staat dat er oppervlakkige beschadigingen rond de anus werden aangetroffen, welke zouden kunnen passen bij de door [het jongetje] aangegeven toedracht, namelijk dat zijn vader met zijn vinger en/of penis de anus van hem zou hebben gepenetreerd.'

Aan het slot van het verslag van het informatieve gesprek staan een aantal vragen vermeld die door de zedenrechercheurs zijn beantwoord. Op de vraag 'Zijn er sporen' is het antwoord 'ja'. In het proces-verbaal van bevindingen van 30 mei 2011 staat geschreven: 'Door de forensisch arts is na het onderzoek aan mij, verbalisant [X], gemeld dat er haarscheurtje[s] bij de anus van het slachtoffer werden aangetroffen.'

Ten aanzien van [3] de bejegening van verzoeker tijdens het verhoor

Over de verhoren van verzoeker staat in het relaas proces-verbaal: 'Het verhoor werd door de advocaat van de verdachte [X] in een daarvoor bestemde ruimte gevolgd.' Dat blijkt ook uit de processen-verbaal van de beide verhoren van verzoeker, die plaatsvonden op 10 en 11 oktober 2011.

Op 18 juni 2018 hebben de onderzoekers van de Nationale ombudsman de geluidsopname van het verhoor van verzoeker van 11 oktober 2011 deels beluisterd.

Hoorbaar was dat het verhoor grotendeels op rustige toon verliep. Op het moment dat verzoeker gevraagd wordt te reageren op hetgeen zijn zoontje verklaard heeft over het vermeende misbruik, wordt de toon van de zedenrechercheurs iets feller en kritischer. Verzoeker ontkent de aantijgingen en blijft redelijk rustig. Wel is hoorbaar dat hij hierna vraagt: 'Is mijn advocaat hier nog?'. Hierna volgt de passage in het verhoor waar verzoeker specifiek over klaagt. De zedenrechercheurs vragen verzoeker of hij zijn handtekening wil zetten onder een formulier voor de aanvraag van psychische hulp voor zijn zoontje. In het proces-verbaal is dit gedeelte als volgt weergegeven, waarbij 'V' tekst is van de verhorende rechercheurs en 'A' het antwoord van verzoeker:

V: [het jongetje] zit zo erg met alles dat hij hier hulp voor nodig heeft maar dat kan niet zonder toestemming van zijn vader. Snap je dat hij hulp nodig heeft?

A: Ja.

V: Geef je toestemming dat hij hulp krijgt?

A: Dat ga ik overleggen met mijn advocaat.

V: Je kind zit in de knoop en heeft hulp nodig. Waarom moet je advocaat daar iets van vinden? Ik word daar boos om. Het staat los van de strafzaak. Zonder toestemming krijgt je zoon geen hulp. Maar ik heb niet het idee dat je snapt wat er met je zoon aan de hand is.

A: Ja, dat doe ik wel.

V: Waarom zou je dan met je advocaat hier toestemming voor moeten geven?

A: Ik ben een leek.

V: Je advocaat is hier voor de strafzaak en niet voor raad om hulpverlening voor je zoon. We zien dus geen reden om je nu daarover met je advocaat te laten overleggen. Dat mag je later doen als we klaar zijn met ons verhoor.

A: Oké.

V: Als [aangeefster] je het normaal had gevraagd had je dan getekend?

A: Nu niet.

V: Nee, oké maar dat gaat niet over nu. Het gaat over het feit dat je zoon een noodkreet heeft geuit. Hij zit heel erg met zichzelf in de knoei. En dan moet jij je advocaat vragen of dat kan. Best vreemd?

A: Ik ken deze instantie niet en misschien heeft hij een tegenadvies.

V: Oke dan teken je niet. Wij gaan verder met de zaak.

Op de opname is duidelijk hoorbaar dat de betrokken zedenrechercheurs hierbij harder en dringender beginnen te spreken. Een van hen zegt: 'Je bent echt bizar' en 'Daar word ik pissig om, dat jij je zoon niet wilt helpen. Je zoon heeft hulp nodig!'. Ook zegt één van hen: 'Als jouw zoon geen hulp krijgt... Ik sta niet in voor wat hij dan doet. Als jij

dit niet tekent dan ben jij verantwoordelijk.' Nadat verzoeker blijft weigeren het formulier te tekenen is te horen dat één van de zedenrechercheurs roept: 'Ik ben er klaar mee!' waarop de andere zedenrechercheur reageert 'Nee, ik niet!'

Hierna gaat het eigenlijke verhoor verder en wordt verzoeker nog enige tijd stevig ondervraagd over de vermeende ontucht. Uit de geluidsopname blijkt dat een van de zedenrechercheurs tussendoor blijft terugkomen op het hulpformulier. Dit blijkt niet uit het proces-verbaal. De zedenrechercheurs zeggen bijvoorbeeld: 'Ik begrijp het niet, dat u niet tekent' en 'Snap je dat ik daar boos om word?'. Daarna: 'Je doet je zoon tekort. Als er wat gebeurt ligt dat bij jou.' Verzoeker blijft steeds zeggen dat hij niet wil tekenen, omdat hij eerst met zijn advocaat wil overleggen. Dit overleg wordt niet toegestaan op dat moment.

Aan het slot van het verhoor komt het hulpformulier nogmaals aan de orde. Uit het proces-verbaal:

*V: Wij vragen nog een keer of je het verzoek voor de hulp van [het jongetje] wilt tekenen.
A: Ik ga dat later regelen.*

*V: Hoe ga je dat dan doen?
A: Ik ga het later tekenen als ik er tijd voor heb.*

*V: Je krijgt van ons het formulier niet mee. Dat hebben wij van [aangeefster] gekregen met het verzoek dit te laten tekenen.
A: Ik ga dat wel via het internet regelen.*

Bevindingen m.b.t. de rapportage en verklaringen van de forensisch arts en het NFI

De forensisch arts heeft van het lichamelijk onderzoek van de zoon van verzoeker een rapportage opgesteld. De vraagstelling bij het onderzoek was: 'Worden er bij lichamelijk onderzoek bevindingen gedaan die het gemelde vermoeden van seksueel misbruik bij [het jongetje] ondersteunen?' De arts vermeldt: 'Bij colposcopisch onderzoek zijn rond de anus van [het jongetje] – op een denkbeeldige klok voornamelijk op 6 uur – oppervlakkige beschadigingen zichtbaar. Door middel van toluidine blauw is getracht om deze oppervlakkige beschadigingen van de huid en/of het slijmvlies voor fotografische doeleinden beter zichtbaar te maken. Deze interventie had echter niet het beoogde effect.' De arts vermeldt dat dergelijke beschadigingen het gevolg kunnen zijn van stomp uitwendig trauma of stomp penetrerend trauma, maar dat de huidafwijkingen op zichzelf vrij specifieke bevindingen vormen die meerdere oorzaken kunnen hebben. De bevindingen zouden volgens de arts ondersteunend kunnen zijn voor de door aangeefster geschetste toedracht, te weten seksueel misbruik.

Eind november en begin december 2012 heeft de rechter-commissaris getuigen gehoord in het kader van het strafrechtelijk onderzoek tegen verzoeker, waaronder de forensisch arts. De ombudsman heeft de beschikking over het proces-verbaal van het verhoor van de forensisch arts op 4 december 2012. De arts verklaart het volgende:

- Ik heb niets op te merken of aan te vullen op mijn eerder rapportage over het lichamelijk onderzoek van het jongetje;
- De consequenties van een valse aangifte zijn niet aan de orde gekomen tijdens het gesprek met aangeefster vóór het lichamelijke onderzoek, dat later door de politie is aangemerkt als het informatieve gesprek;
- Ik heb oppervlakkige huidbeschadigingen geconstateerd. Oppervlakkige huidbeschadigingen zijn geen haarscheurtjes. Ik denk niet dat ik tegen de zedenrechercheurs gezegd heb dat ik haarscheurtjes heb aangetroffen. De term haarscheurtje is een interpretatie en het is niet correct

om zo'n term terug te laten komen in een beschrijving van wat je ziet bij forensisch-medisch onderzoek;

- De beschadigingen waren aspecifiek, waarmee ik bedoelde dat ze niet waren terug te voeren op een bepaalde oorzaak;
- Er heeft geen zedenonderzoek plaatsgevonden. Ik ben niet met mijn vinger of met een instrument in de anus van het jongetje geweest;
- Het jongetje heeft bij het onderzoek aan mij geen pijn aangegeven. Maar ik kan niet terughalen wat hij precies heeft gezegd.

De onderzoekers van de Nationale ombudsman hebben de forensisch arts tijdens het onderzoek per e-mail benaderd voor een aanvullende verklaring. Uit haar reactie komt het volgende naar voren:

- De arts geeft aan dat zij er in een rapport van een forensisch-medisch onderzoek altijd melding van maakt als de betrokkene pijn aangeeft. Het aangeven van pijn is een bevinding die door de onderzoeker opgemerkt moet worden en zonder verdere interpretatie in de rapportage moet worden weergegeven;
- De arts stelt zich geen uitspraak te kunnen herinneren in de trant 'het voelt net zoals toen papa bij mij naar binnen ging'. Zo'n uitspraak staat ook niet in haar rapportage vermeld. Als ze zo'n uitspraak zou hebben gehoord tijdens een onderzoek, dan zou ze die in de meeste gevallen ook hebben vermeld in de rapportage.

Na het contact met de forensisch arts heeft de ombudsman navraag gedaan naar eventuele geluidsopnames van het forensisch-medisch onderzoek bij de moederorganisatie van de forensische kliniek waar het onderzoek destijds heeft plaatsgevonden. Op dergelijke opnamen zou immers wellicht hoorbaar kunnen zijn of het jongetje al dan niet pijn aangaf en zei dat het net zo voelde 'als toen papa bij hem naar binnen ging'. De opnamen bleken niet (meer) aanwezig.

In opdracht van de rechter-commissaris heeft een deskundige van het NFI een rapport opgesteld, gedateerd op 20 augustus 2013. De deskundige concludeert dat op de hem ter beschikking gestelde foto's geen oppervlakkige huidbeschadigingen zichtbaar zijn. Ook het feit dat de beschadigingen niet verduidelijkt konden worden met kleurstof duidt er volgens de deskundige op dat deze afwezig waren. De deskundige meent dat, als er al sprake was van huidbeschadigingen rondom de anus, die niet te relateren zijn aan misbruik dat voor het laatst acht of negen dagen eerder zou hebben plaatsgevonden. De deskundige acht de bevindingen dus niet ondersteunend voor het vermeende misbruik.

De verklaringen van de betrokken zedenrechercheurs

Tegenover de ombudsman hebben de betrokken zedenrechercheurs voor zover hier van belang het volgende verklaard:

Ten aanzien van [1] het niet-opvolgen van de Aanwijzing

'Voor ons is het belangrijk dat we werk doen waarmee we mensen kunnen helpen. We nemen een aangever serieus, luisteren goed en bieden vaak erkenning door goed te luisteren. Op basis van feiten gaan we de zaak onderzoeken en dat doen we zo objectief mogelijk.

De procedure in zedenzaken begint over het algemeen met een intake: het zogenoemde informatief gesprek. Dan wordt gekeken: is er sprake van een strafbaar feit? En: wat wil degene die de melding doet? We geven uitleg aan de melder, informatie over de mogelijkheden en onmogelijkheden en wijzen op de gevolgen van de beslissing om al dan niet aangifte te doen. We geven de melder een brochure mee en wijzen ze in bijna alle gevallen op de

bedenktijd en de kans op ambtshalve vervolging. Wij wijzen iedereen erop dat het doen van een valse aangifte strafbaar is. Wanneer iemand eenmaal heeft besloten aangifte te doen, dan bepaalt hij/zij vervolgens niet meer zelf hoe het verder gaat. Na de aangifte volgt een onderzoek en ook als iemand dan gedurende het traject zegt dat hij/zij niet verder wil, is dat niet bepalend voor het vervolg. Soms is dat voor mensen een reden om geen aangifte te doen.

In beginsel werken wij volgens de geldende Aanwijzing van het College van procureurs-generaal. Wanneer dat in een bepaalde zaak nodig is dan wijken we er soms van af. In het geval we de Aanwijzing niet volgen dan vermelden we dat wel in het verslag of in een proces-verbaal en geven we ook aan waarom we van de Aanwijzing zijn afgeweken.

Toen de meldster in deze zaak de eerste keer contact opnam, was de laatste keer dat het misbruik had plaatsgevonden mogelijk korter dan een week geleden. Daarom is direct een afspraak gemaakt voor een onderzoek. In zedenzaken is dat altijd belangrijk. Sporen zijn tot een week na misbruik soms nog te vinden. In het geval het misbruik een week of korter geleden kan hebben plaatsgevonden, moet daarom zo snel mogelijk onderzoek gedaan worden.

Er zijn na de melding direct afspraken gemaakt met de forensische polikliniek om een onderzoek te laten doen. Toen is bepaald dat we daar ook het informatieve gesprek met de moeder zouden hebben. Het kind had voorafgaand aan het onderzoek een gesprek met de verpleegkundige. Het eerst stond een voorgesprek tussen de moeder en de arts gepland. Wij waren daarbij aanwezig en hebben van het gesprek aantekeningen gemaakt. Het informatieve gesprek met moeder stond voor 's middags gepland. Tijdens het gesprek met de arts erbij vertelde moeder al zo uitgebreid haar verhaal dat wij het overbodig vonden om haar datzelfde verhaal nog een keer te laten vertellen. We hadden het immers al gehoord en aantekeningen gemaakt. Het was bovendien duidelijk dat moeder aangifte wilde doen en dat zij wilde dat een onderzoek zou plaatsvinden. Wij hebben toen, ook in overleg met moeder, besloten dit gesprek als intake/informatief gesprek aan te merken en niet later op de dag nog een formeel informatief gesprek te houden. We hadden moeder eerder al aan de telefoon uitleg gegeven over de procedure en hebben haar ook nog informatie gegeven tijdens het gesprek. We weten niet zeker meer of er in die tijd ook al een brochure was en of we die aan de moeder hebben verstrekt.

U houdt ons voor dat in het verslag van het gesprek zoals dat nu in het dossier zit, niet is vermeld dat we de aangeefster alle informatie hebben gegeven die we volgens de Aanwijzing hadden moeten geven. Het is mogelijk dat we dat niet apart hebben vermeld. Tegenwoordig is er een formulier waarop je moet invullen of je alle informatie hebt gegeven en de juiste vragen hebt gesteld, een soort checklist. In 2011 was dat nog niet zo. Maar het is volgens ons zeker wel zo dat we de relevante informatie hebben gegeven, want dat doen we altijd. Overigens vinden we het wel lastig om in het geval een ouder een melding doet voor een kind, de ouder er op te wijzen dat het doen van valse aangifte een strafbaar feit is. Het lijkt er dan immers op dat je de ouder vertelt dat zijn/haar kind mogelijk liegt en ze hem/haar niet moeten geloven. Dat is lastig en kan je van een ouder eigenlijk niet vragen. Om die reden spreken we ook liever met het kind zelf. Je kan het kind er dan op wijzen wat de consequenties zijn van het doen van een valse aangifte.

Het informatieve gesprek is in deze zaak niet auditief opgenomen. We hebben wel ons verhaal genoteerd en op ambtseed/ambtsbelofte een proces-verbaal opgemaakt. Dat hebben we naar eer en geweten gedaan en de inhoud

daarvan klopt. Daar staan wij voor in. Wij zijn van mening dat daarmee ook voldoende controleerbaar is wat er is gezegd, zodat aan de doelstelling van de Aanwijzing is voldaan, hoewel het gesprek niet is opgenomen. We weten wel dat we de informatieve gesprekken volgens de Aanwijzing moesten opnemen, maar in de praktijk kan het niet altijd.

U houdt ons voor dat het opvalt dat een van ons tegenover de klachtbehandelaar heeft verteld dat er in de kliniek geen professionele opnamemogelijkheden aanwezig waren, terwijl de ander heeft verteld dat het voorbereidend gesprek van de verpleegkundige met het kind wél is opgenomen en deel uitmaakt van het medisch dossier. De communicatie tussen de verpleegkundige en het kind werd inderdaad wel opgenomen, maar dat is andere apparatuur dan waar wij mee werken. Er was geen opname-apparatuur aanwezig die de politie gebruikt. Het liep nu zo dat achteraf gezien het gesprek tussen de arts en aangeefster als het informatieve gesprek kon worden aangemerkt. We konden het toen niet met terugwerkende kracht nog opnemen. Wij waren dus wel van plan het informatieve gesprek op te nemen, maar doordat moeder alle informatie bij de arts had verteld die wij ook nodig zouden hebben en wij deze informatie hadden opgeschreven, hebben wij afgeweken van de Aanwijzing met betrekking tot de opname van het gesprek.

Eigenlijk vinden we dat onze verklaring ook genoeg moet zijn, want wij verklaren naar eer en geweten en hebben niets te verbergen. Wij denken dus ook niet dat verzoeker in zijn belangen is geschaad vanwege het feit dat geen opname heeft plaatsgevonden. In het proces-verbaal is vermeld wat er is gezegd. We hebben in het verslag alleen niet vermeld welke informatie we aan de aangeefster (moeder) hebben gegeven. Het is lang geleden maar we weten nog wel dat het verhaal door moeder werd verteld aan de arts. Wij hebben de moeder later, niet in aanwezigheid van de arts, de nadere informatie verstrekt. Overigens merken wij in de praktijk dat veel van de informatie de melders tijdens zo'n intakegesprek vaak nauwelijks bereikt. Melders zijn meestal zo vol van hun eigen verhaal en zo emotioneel dat ze informatie niet lijken te horen. Vandaar ook de brochure die we nu altijd meegeven.

Wij hebben de officier van justitie niet apart om toestemming gevraagd om het gesprek van de moeder met de arts erbij als informatief gesprek te mogen beschouwen. Wanneer in de stukken staat dat de officier van justitie het heeft geaccordeerd, dan bedoelen we dat ze er geen punt van heeft gemaakt. We leiden daaruit af dat ze ermee heeft ingestemd.'

Ten aanzien van [2] de juistheid van de verklaringen in het politiedossier

'Tijdens het lichamelijk onderzoek van het kind zaten wij achter een soort gordijn. Wij hoorden wat er gebeurde, maar konden het niet zien. We herinneren ons nog heel goed wat wij hoorden tijdens dit onderzoek. Wij hoorden het kind huilen en roepen van de pijn en we hoorden hem zeggen dat het net zo voelde als toen papa bij hem naar binnen ging. Na het onderzoek hebben we de arts gevraagd wat ze aan het doen was, toen hij dat riep. Wij begrepen van de arts dat zij toen onderzoek deed in de anus en iets met een kleur deed om de mogelijke sporen goed te kunnen fotograferen. Dat laatste lukte niet. De arts zag wel beschadigingen of haarscheurtjes die zouden kunnen passen bij de door het kind aangegeven toedracht, namelijk misbruik door zijn vader. De arts wees er wel op dat de beschadigingen ook een andere oorzaak konden hebben, bijvoorbeeld harde ontlasting.

U wijst ons erop dat de arts tegenover de rechter-commissaris heeft verklaard dat zij geen inwendig onderzoek heeft gedaan en stelt dat het kind bij haar geen pijn heeft aangegeven. Ze heeft ook verklaard dat ze denkt niet te hebben

gezegd dat er haarscheurtjes zichtbaar waren. Ze zegt: de term 'haarscheurtje' is een interpretatie en het is niet correct om iets dergelijks terug te laten komen in een beschrijving van wat je ziet bij forensisch medisch onderzoek. Wij vinden dit onbegrijpelijk en we snappen wel dat de advocaat hierover vragen heeft gesteld. Wij weten zeker dat het kind het uitriep tijdens het onderzoek, dat was echt luid en duidelijk. U leest ons voor dat de arts later heeft verklaard dat het kind bij het onderzoek geen pijn heeft aangegeven en er niets over heeft gezegd. Wij snappen dit niet en vinden dit heel opmerkelijk. Wij gaan over zoiets natuurlijk niet liegen. We doen dit werk naar eer en geweten en dit is bij ons echt wel blijven hangen. Dat wat we tijdens het onderzoek hebben gehoord was voor ons aanleiding om in het proces-verbaal vast te leggen dat er sporen werden aangetroffen en wat er werd gezegd.'

Ten aanzien van [3] de bejegening van verzoeker tijdens het verhoor

'Dat er in dit geval een klacht werd ingediend, kwam voor ons niet onverwacht. We hielden er al rekening mee toen het verhoor was afgelopen. Wij waren tijdens het verhoor erg boos geworden op verzoeker (toen verdachte) omdat hij niet wilde meewerken aan hulpverlening voor zijn zoon. Wij vonden dat onbegrijpelijk en dat vinden we eigenlijk nog steeds. Wij snappen niet dat een vader zich zo opstelt en zijn daarover nog altijd verontwaardigd. Dit stond namelijk los van de strafzaak.

Verzoeker heeft tijdens het verhoor verschillende keren overleg gevoerd met zijn advocaat. Die klopte dan op de deur en maakte kenbaar dat hij overleg wilde met zijn cliënt. Hij kreeg daarvoor toestemming. De enige keer dat wij geen toestemming gaven voor overleg met de advocaat was op het moment dat verzoeker overleg wilde over het ondertekenen van een toestemmingsverklaring voor psychische hulp aan zijn zoon. De moeder wilde graag dat haar zoon behandeling zou krijgen omdat hij psychische hulp nodig had. De hulpverlening kon echter niet starten omdat de vader daarmee moet instemmen. Ik [één van de zedenrechercheurs] dacht toen dat ik dat wel voor de moeder kon regelen en ik vroeg aan verzoeker of hij het toestemmingsformulier wilde tekenen. We legden hem uit dat het niets met de strafzaak te maken had en alleen betrekking had op hulp voor zijn zoon. Verzoeker wilde eerst overleg met zijn advocaat voor hij toestemming zou geven. Daarover werden wij boos. Wij konden dat echt niet begrijpen en wij zijn nog altijd verbaasd over zijn opstelling. Onze boosheid tijdens het verhoor was geen tactiek maar was oprechte, spontane woede. We ontploften, we waren heel boos dat deze vader weigerde om zijn zoon, die dringend hulp nodig had, te laten helpen.

U vraagt ons of wij verzoeker onder druk hebben gezet. Dat zou kunnen door onze boosheid maar dit betrof dan uitsluitend het ondertekenen van de toestemmingsverklaring. Voor het overige, bij het verhoor in het kader van de strafzaak, was van druk geen sprake. We hebben verzoeker wel geconfronteerd met zijn houding en reactie op de beschuldigingen. We hebben een tekening van zijn zoon laten zien en hem voorgehouden wat er door het kind over hem werd gezegd. Verzoeker reageerde nogal emotioneel en laks. Dat zien wij niet vaak wanneer mensen de beschuldigingen ontkennen. Over het algemeen zijn ze dan boos.

Het verhoor is verlopen zoals het hoort. Het gedoe rondom de toestemmingsverklaring was aan het einde van het verhoor en stond daar los van. We herinneren ons dat de advocaat wilde inbreken in het verhoor toen wij zo boos werden op zijn cliënt. We lieten dat niet toe en toen heeft de advocaat de officier van justitie gebeld. De officier belde op haar beurt weer naar ons om de gang van zaken te bespreken. We hoefden het overleg van advocaat en cliënt op dat moment niet toe te staan, vond ook de officier.

U houdt ons voor dat de onderzoekers de opnamen van het verhoor hebben beluisterd. Door ons werd onder meer gezegd: "je bent echt bizar" en "dat je zoiets niet doet, ik ben er klaar mee". Mogelijk was dit niet zo professioneel.

Wij willen best kritisch naar ons optreden kijken en misschien was dit niet zo professioneel. Toch sluiten we niet uit dat we een volgende keer weer zo zouden reageren. Wij zijn zelf ook moeder en dan snap je niet dat je als ouder je kind de benodigde hulp niet wilt laten krijgen.

We vinden het wel van belang op te merken dat wij goed in staat zijn onze eigen emoties niet in het werk te betrekken. We kunnen afstand nemen wanneer dat nodig is en dat is - zeker in zedenzaken - van groot belang. Wij moeten ervoor zorgen dat we iemands verklaring goed op schrift krijgen. Dat doen we door goed te luisteren en weer te geven wat er wordt gezegd.'

Opmerkingen naar aanleiding van het verslag van bevindingen

De politie merkt op dat de klachtbehandelaar op 13 maart 2015 een e-mail heeft verstuurd aan de advocaat van verzoeker. In deze e-mail stond dat de advocaat zich diende te wenden tot het OM voor beeldmateriaal van het verhoor van verzoeker. De politie stelt dan ook niet verantwoordelijk te zijn voor het feit dat de advocaat het beeldmateriaal niet kreeg.

Ook merkt de politie op dat gedeeltes van de verklaringen van de betrokken ambtenaren tegenover de Nationale ombudsman niet overeenkomen met hun verklaringen tegenover de klachtencommissie.

De voorzitter van de klachtencommissie merkt op dat, voor zover de klachtencommissie zelfstandige onderzoeksverplichtingen zou hebben, de huidige opzet en inrichting van de commissie daar niet op gericht is.

De advocaat van verzoeker brengt onder meer naar voren dat, wat hem betreft, de klachtencommissie de feiten behoort te kennen om een zaak te kunnen behandelen. De advocaat meent dat de klachtencommissie de essentiële stukken had dan wel had kunnen krijgen. Er was gezien de looptijd van de zaak ook alle gelegenheid om de stukken te vergaren en bestuderen, aldus de advocaat.

Wat is het oordeel van de Nationale ombudsman?

De Nationale ombudsman deed onderzoek op basis van de klachtformulering:

Verzoeker klaagt erover [1] dat de politie-eenheid Den Haag en/of het Openbaar Ministerie tijdens het politie-onderzoek waarin hij verdachte was de richtlijnen in de toen geldende *Aanwijzing opsporing en vervolging inzake seksueel misbruik* niet hebben nageleefd.

Ook klaagt hij erover [2] dat de politie-eenheid Den Haag gedurende het onderzoek onjuiste verklaringen heeft afgelegd en [3] hem tijdens zijn verhoor onheus heeft bejegend.

Tot slot onderzoekt de Nationale ombudsman [4] of verzoekers klacht tijdens de interne klachtbehandeling door de politie voldoende is onderzocht.

De ombudsman komt tot een oordeel over de klacht op basis van de bevindingen. Hij toetst het handelen van de betrokken instanties aan de toepasselijke behoorlijkheidsnormen. In dit geval zijn dat de normen van professionaliteit, onpartijdigheid en fatsoenlijke bejegening. De interne klachtbehandeling door de politie toetsen we aan de uitgangspunten van de 'Ombudsvisie op Professionele Klachtbehandeling'.

Ten aanzien van klachtonderdeel [1]: het niet-opvolgen van de Aanwijzing

Dit klachtonderdeel toetst de ombudsman aan het vereiste van **professionaliteit**. Het vereiste van professionaliteit houdt in dat een overheidsinstantie, zoals de politie, ervoor moet zorgen dat haar medewerkers volgens hun professionele normen werken. De burger mag van hen bijzondere deskundigheid verwachten. De professionele normen kunnen vanzelfsprekend zijn, of geëxpliciteerd in bijvoorbeeld de ambtsinstructie of in een aanwijzing vanuit het OM.

De 'Aanwijzing opsporing en vervolging seksueel misbruik' is er met goede reden. Juist in dit type zaken zijn de consequenties en de belangen die spelen bij het politieonderzoek erg groot. Er is vaak weinig of geen hard bewijs, maar vanwege de ernst van het mogelijke delict is er wel de wil om de zaak 'rond te krijgen'. In die omstandigheden ligt het gevaar van tunnelvisie op de loer. Daarom legt de Aanwijzing de nadruk op objectieve, zorgvuldige waarheidsvinding en een professionele bejegening van aangevers en andere betrokkenen.

De ombudsman concludeert op basis van zijn onderzoek dat de politie de destijds geldende Aanwijzing niet volledig heeft opgevolgd. De Aanwijzing schreef dwingend voor dat het informatieve gesprek auditief moest worden opgenomen om redenen van zorgvuldigheid, controleerbaarheid en objectiviteit. Dat is niet gebeurd, omdat de betrokken zedenrechercheurs een gesprek tussen de forensisch arts en de aangeefster achteraf aanmerkten als het informatieve gesprek. Hoewel het verloop van het gesprek door de zedenrechercheurs in een verslag is vastgelegd, is de controleerbaarheid toch geweld aangedaan doordat een geluidsopname ontbreekt. Dat wreekt zich ook, omdat uit het verslag niet blijkt in hoeverre de zedenrechercheurs met de aangeefster hebben gesproken over bijvoorbeeld de consequenties van een valse aangifte. De zedenrechercheurs zeggen dit onderwerp te hebben besproken, maar dat is voor verzoeker en zijn advocaat niet te verifiëren.

Voorts stelt de ombudsman vast dat de setting van het informatieve gesprek niet in lijn was met de Aanwijzing. Niet alleen was de forensisch arts aanwezig bij het gesprek, zij was blijkbaar in feite ook degene die het gesprek voerde met aangeefster, terwijl de zedenrechercheurs meeluisterden. Dit werpt de vraag op in hoeverre het gesprek wel is gevoerd door de zedenrechercheurs, hetgeen de Aanwijzing voorschrijft. Over de aanwezigheid van een arts spreekt de Aanwijzing niet, maar in de geest van de Aanwijzing had daarvoor in elk geval expliciet toestemming van de officier van justitie gevraagd moeten worden. Dat is niet gebeurd. Ook is niet gebleken dat de officier van justitie de handswijze van de zedenrechercheurs nadien expliciet heeft goedgekeurd/toegestaan. Volgens de betrokken zedenrechercheurs heeft de officier er achteraf alleen niet tegen geprotesteerd, wat iets heel anders is.

In het licht van het bovenstaande acht de ombudsman dit klachtonderdeel gegrond ten aanzien van de politie. Ten aanzien van het Openbaar Ministerie acht de ombudsman de klacht niet gegrond, omdat niet is gebleken dat de

officier van justitie op enig moment expliciet door de zedenrechercheurs is geraadpleegd over de gevolgde werkwijze.

Ten aanzien van klachtonderdeel [2]: de verklaringen van de zedenrechercheurs in het politiedossier

Dit klachtonderdeel toetsen wij aan het vereiste van **onpartijdigheid**. Het vereiste van onpartijdigheid houdt in dat de overheid zich onpartijdig opstelt en zonder vooroordelen handelt. Dit vereiste brengt mee dat de politie gedurende een opsporingsonderzoek zoveel mogelijk een neutrale en open blik moet hebben en bevindingen onbevooroordeeld moet opnemen in het dossier.

Verzoeker klaagt erover dat hij gedurende het onderzoek door de politie vanaf het eerste moment als schuldig werd beschouwd. Dat gevoel is met name gevoed door het bevestigend beantwoorden van de vraag 'Zijn er sporen?' en de verklaringen van de zedenrechercheurs over het verloop van het forensisch-medisch onderzoek bij het jongetje. Volgens de zedenrechercheurs huilde en riep het jongetje van de pijn en zei hij tijdens inwendig onderzoek dat het 'net zo voelde als toen papa bij hem naar binnen ging'.

De tekst 'Zijn er sporen? Ja' aan het slot van het verslag van het informatieve gesprek vindt de ombudsman niet getuigen van een partijdige of vooringenomen opstelling van de politie. De forensisch arts concludeerde tijdens het forensisch-medisch onderzoek dat er oppervlakkige huidbeschadigingen zichtbaar waren die mogelijk ondersteunend konden zijn voor de gestelde toedracht van seksueel misbruik. Het is niet vreemd dat de politie die conclusie zag als een mogelijk 'spoor'. Dat een deskundige van het NFI later concludeerde dat de beschadigingen er misschien niet waren, of dat deze niet konden wijzen op misbruik, doet daar niets aan af. Dat rapport kwam immers pas veel later tot stand. Het zou wel beter zijn geweest als de politiemedewerkers de vraag 'Zijn er sporen?' hadden beantwoord met 'mogelijk', omdat dan de nuance behouden was gebleven dat onzeker was of de huidbeschadigingen te relateren waren aan seksueel misbruik. Het gaat de ombudsman echter te ver om het antwoord 'ja' te interpreteren als indicatie van partijdigheid of vooringenomenheid.

Wat betreft het verloop van het forensisch-medisch onderzoek en de reacties en opmerkingen van het jongetje, lopen de verklaringen van de forensisch arts en de zedenrechercheurs zeer sterk uiteen. De forensisch arts stelt geen inwendig onderzoek te hebben gedaan, vermeldt in haar rapport niets over pijn of huilen en herinnert zich ook niet dat het jongetje iets gezegd heeft als 'het voelt net zoals toen papa bij mij naar binnen ging'. De arts stelt bovendien dat ze het uiten van pijn en een dergelijke opmerking in principe zou hebben opgenomen in haar rapportage, als ze het gehoord had.

De ombudsman concludeert dat het zeer begrijpelijk is dat de discrepantie tussen de verklaringen van de arts en de verklaringen van de zedenrechercheurs vragen oproept bij verzoeker. Zeker aangezien de forensisch arts er naar het zich laat aanzien geen enkel belang bij heeft om niet de waarheid te vertellen. Daarmee staat echter nog niet vast dat de zedenrechercheurs niet onpartijdig waren en dat zij bewust iets hebben verzonnen of verdraaid om verzoeker in een kwaad daglicht te stellen. De ombudsman heeft geprobeerd om ondubbelzinnig vast te stellen wat er precies is gebeurd en gezegd tijdens het onderzoek bij het jongetje, maar helaas bleken er geen geluidsopnamen (meer) te zijn.

Alles overziend komt de ombudsman tot het oordeel dat er onvoldoende basis is voor de zware conclusie dat de betrokken zedenrechercheurs niet onpartijdig waren. Behalve de discrepantie met de verklaring met de arts is er niets dat daar duidelijk op wijst. Aan de andere kant kan ook niet worden vastgesteld dat verzoekers klacht niet gegrond is. De ombudsman geeft daarom geen oordeel op dit punt. Dit is een onbevredigende uitkomst, die voorkomen had kunnen worden als de politie zorgvuldiger en doortastender had gehandeld. De politiemedewerkers hadden na ontvangst van de rapportage van de arts over het forensisch-medisch onderzoek al contact met haar op kunnen nemen. Er was toen al genoeg reden om de arts te vragen of ze wel hetzelfde beeld had bij het verloop van het onderzoek als zij. Er stond in die rapportage immers niets over inwendig onderzoek en ook niet over pijn of huilen door het jongetje.

Ten aanzien van klachtonderdeel [3]: de bejegening van verzoeker tijdens het verhoor

Het klachtpunt met betrekking tot het verhoor beoordelen we aan de hand van het eerder genoemde vereiste van **professionaliteit** en het vereiste van **fatsoenlijke bejegening**. Het vereiste van fatsoenlijke bejegening houdt in dat de overheid de burger respecteert, hem fatsoenlijk behandelt en hulpvaardig is. Dat geldt ook voor een verdachte van een strafbaar feit tijdens een verhoor.

De ombudsman concludeert op basis van het proces-verbaal van het verhoor van 11 oktober 2011 en de geluidsopname van dat verhoor, dat voor het grootste deel sprake was van een professioneel en respectvol verloop. Dat geldt echter niet voor het punt in het verhoor waarop de zedenrechercheurs verzoeker vragen om toestemming te geven voor psychische hulp voor zijn zoon. In de eerste plaats merkt de ombudsman hierover op dat een dergelijk verzoek niet thuishoort in een verhoor. Zoals de zedenrechercheurs zelf ook verklaren, heeft het niets te maken met de verdenking tegen verzoeker. Als de zedenrechercheurs het al tot hun taak zouden moeten rekenen om verzoeker te vragen zo'n formulier te tekenen, dan had dat ook op een ander moment gekund.

Voorts werden de rechercheurs naar het oordeel van een ombudsman op een onprofessionele wijze boos toen verzoeker aangaf dat hij met zijn advocaat wilde overleggen voordat hij iets zou ondertekenen. Een uitspraak als 'je bent echt bizar' is niet voldoende respectvol. De ombudsman acht het begrijpelijk dat verzoeker zich onder druk gezet voelde om te tekenen, door de intensiteit waarmee de rechercheurs spraken en opmerkingen als 'Als jouw zoon geen hulp krijgt... Ik sta niet in voor wat hij dan doet. Als jij dit niet tekent dan ben jij verantwoordelijk'. Verzoeker had toestemming moeten krijgen om hierover met zijn advocaat te overleggen.

De ombudsman vindt dat het blijkt geeft van zelfreflectie dat de zedenrechercheurs tegenover de ombudsman hebben erkend dat hun uitingen minder professioneel waren. Wel gaven zij aan dat zij een volgende keer misschien weer hetzelfde zouden doen, omdat het voor hen onbegrijpelijk was dat verzoeker zich zo opstelde en zij daarom emotioneel reageerden. Bij professionaliteit hoort echter ook het onder controle houden van dergelijke emoties.

De ombudsman acht het klachtpunt gegrond.

Ten aanzien van klachtonderdeel [4]: de interne klachtbehandeling bij de politie

De Nationale ombudsman heeft een 'Ombudsvisie op Professionele Klachtbehandeling' ontwikkeld, waarin staat beschreven wat professionele klachtbehandeling inhoudt.³ De klachtbehandeling bij de politie toetsen wij aan de ombudsvisie.

Voor professionele klachtbehandeling is het onder meer belangrijk om de klacht goed te onderzoeken. Goed onderzoek houdt in hoor en wederhoor, maar ook het raadplegen van (schriftelijke) bronnen die relevante informatie bevatten. In het geval de politie en/of de klachtencommissie een onderzoek instellen naar een klacht, moeten zij daarbij in beginsel kennisnemen van alle informatie die kan bijdragen aan de vaststelling van de feiten en de daarop volgende oordeelsvorming. Daarbij moet ook actief naar relevante informatie worden gezocht, als dat nodig is om tot een goed onderbouwd oordeel te kunnen komen. Als de klacht niet voldoende duidelijk is, moet verzoeker de kans worden geboden om een nadere toelichting te geven. Tot slot moet de informatie die uit de verschillende bronnen naar voren komt zorgvuldig worden weergegeven en afgewogen.

De klacht van verzoeker was voor de politie in eerste instantie onvoldoende duidelijk. Hierop heeft de politie de advocaat van verzoeker gevraagd om een en ander te verduidelijken. Nadat de advocaat dit gedaan had, werd de klacht behandeld. Niet gebleken is dat de politie of de klachtencommissie nadien nogmaals verzoeker of zijn advocaat om een nadere toelichting heeft gevraagd. In het licht daarvan kan de politie / de klachtencommissie het verzoeker niet verwijten als er nog onduidelijkheden bleven bestaan en waren de instanties zelf verantwoordelijk voor de waarheidsvinding. De ombudsman constateert dat de klachtbehandeling over de hele linie tekort is geschoten op dit punt.

³ Raadpleegbaar via: www.nationaleombudsman.nl/pk
201737065

In de informele klachtbehandeling ging de klachtbehandelaar af op de verklaringen van de betrokken ambtenaren, kennelijk zonder nader onderzoek te doen of kritische vragen te stellen. In de formele fase beschikte de klachtencommissie vervolgens over een zeer onvolledig dossier. Zo beschikte de commissie niet over het rapport en de verklaring van de forensisch arts, terwijl gebleken is dat die stukken wel bij de politie berustten en dit cruciale stukken waren om het klachtpunt te beoordelen over de verklaringen van de betrokken zedenrechercheurs in het politiedossier. De commissie heeft kennelijk ook geen moeite gedaan om de ontbrekende stukken op te vragen, maar gaf simpelweg geen oordeel. Op zo'n manier wordt het klachtrecht wel heel sterk uitgehold. De argumenten dat aan de stukken privacy-aspecten kleefden en dat de commissie geen advies kan geven over de verklaringen van een arts, overtuigen de ombudsman niet. Het ging immers om een advies over de verklaringen van de zedenrechercheurs, afgezet tegen de verklaringen van de arts. De inbreuk op de privacy zou gerechtvaardigd zijn geweest, gegeven het feit dat de politie al over de stukken beschikte.

Ook met betrekking tot het klachtpunt over de bejegening van verzoeker tijdens zijn verhoor, nam de commissie geen kennis van een cruciaal stuk, namelijk het proces-verbaal van dat verhoor. De Nationale ombudsman acht dit onbegrijpelijk en onzorgvuldig. De ombudsman vindt het wel begrijpelijk dat de commissie weigerde om de *gehele* geluidsband van de verhoren af te luisteren, maar de commissie had de advocaat nogmaals kunnen vragen om iets specifieker te zijn, onder verwijzing naar de mogelijkheid de opnames op te vragen bij het OM.

Tot slot is de ombudsman gebleken dat de commissie de feiten niet goed op een rij had, mogelijk ook als gevolg van het niet-raadplegen van belangrijke stukken:

- Anders dan de commissie stelt, heeft de officier van justitie de handelswijze rond het informatieve gesprek nooit expliciet geaccordeerd. Ze heeft alleen niet actief bezwaar gemaakt;
- Anders dan de commissie stelt, schreef de Aanwijzing auditieve opname van het informatieve gesprek dwingend voor;
- Het is onjuist dat het informatieve gesprek niet is opgenomen omdat er in de kliniek geen opname-apparatuur aanwezig was. De reden was dat de rechercheurs vonden dat ze genoeg hadden gehoord na het gesprek tussen de arts en de aangeefster en daarom dit gesprek achteraf als het informatieve gesprek hebben aangemerkt;
- De advocaat woonde de verhoren niet in dezelfde ruimte bij, zoals de commissie het doet voorkomen, maar in een andere ruimte met een videoverbinding. Hij kon dus niet eenvoudig opmerkingen maken tijdens het verhoor;
- De advocaat heeft wel degelijk aan de bel getrokken toen verzoeker naar zijn mening onder druk werd gezet tijdens het verhoor. Overleg met zijn cliënt over het formulier voor psychische hulp aan het jongetje werd niet toegestaan door de zedenrechercheurs. Daarop belde de advocaat de officier van justitie.

Ondanks alle onvolkomenheden heeft de politiechef het advies van de commissie onverkort en zonder nadere toelichting overgenomen. Daarmee komen het advies en de motivering mede voor zijn rekening. Dat neemt echter niet weg dat er ook een verantwoordelijkheid ligt bij de klachtencommissie om haar taak goed in te vullen. Wat de ombudsman betreft, heeft de klachtencommissie in zoverre een onderzoeksverplichting, dat zij kennis moet nemen van alle relevante stukken om een oordeel te kunnen geven over de klacht. Dat houdt ook in dat de klachtencommissie eventueel ontbrekende stukken op moet vragen en kritische vragen moet stellen als er tegenstrijdigheden aan het licht komen. Dat is onvoldoende gebeurd. De ombudsman acht het klachtpunt daarom gegrond zowel jegens de politiechef als jegens de klachtencommissie.

Conclusie

Ten aanzien van het klachtonderdeel over het niet-opvolgen van de Aanwijzing acht de ombudsman de klacht over de politiechef van de eenheid Den Haag **gegrond** wegens schending van het vereiste van professionaliteit. De klacht jegens het OM met betrekking tot ditzelfde klachtpunt is **niet gegrond**.

Ten aanzien van het klachtonderdeel over de verklaringen van de zedenrechercheurs in het politiedossier, komt de ombudsman tot **geen oordeel**.

Ten aanzien van het klachtonderdeel over de bejegening van verzoeker tijdens zijn verhoor acht de ombudsman de klacht over de politiechef van de eenheid Den Haag **gegrond** wegens schending van de vereisten van professionaliteit en fatsoenlijke bejegening.

Ten aanzien van het klachtonderdeel over de interne klachtbehandeling acht de ombudsman de klacht over de politiechef van de eenheid Den Haag en de klacht over de onafhankelijke klachtencommissie van de eenheid Den Haag **gegrond** wegens strijd met de uitgangspunten van professionele klachtbehandeling.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen